

Elektrolitok – nem elektrolitok, vezetőképesség mérése

Név: _____ Neptun-kód: _____ mérőhely: _____

Labor előzetes feladatok

A vezetőképesség változása kémiai reakció közben

10,00 cm³ ismeretlen koncentrációjú sósav oldatához fokozatosan 0,10125 mol/dm³ koncentrációjú NaOH mérőoldatot adagoltunk, a reagensek elkeveredése után mértük az oldat vezetőképességét.

A reagáló NaOH térfogata és az oldat vezetőképessége:

$V_{\text{NaOH}} \text{ (cm}^3\text{)}$	0,00	2,00	4,00	6,00	8,00	10,00	12,00	14,00	16,00	18,00	20,00
$\kappa \text{ (mS/cm)}$	7,30	6,02	4,83	3,72	2,71	1,75	2,24	2,78	3,37	3,88	4,46

Ábrázolja mm²-papíron a vezetőképességet (y-tengely) a hozzáadott NaOH térfogata függvényében (x-tengely)! A mérési pontokra két egymást metsző egyenest illesszen, ne egyetlen görbét!

A kémiai reakció sztöchiometriai egyenlete:

Mi okozza a vezetőképesség csökkenését az első szakaszban? .....

.....

Milyen részecskék vannak jelen a legkisebb vezetőképességű oldatban? .....

Mi okozza a vezetőképesség növekedését a második szakaszban? .....

.....

Grafikusan határozza meg a reakció végpontját, és számítsa ki a minta eredeti koncentrációját!

A reakció végpontja a két egyenes metszéspontjához tartozó térfogat: ..... cm³

A HCl minta eredeti koncentrációja:

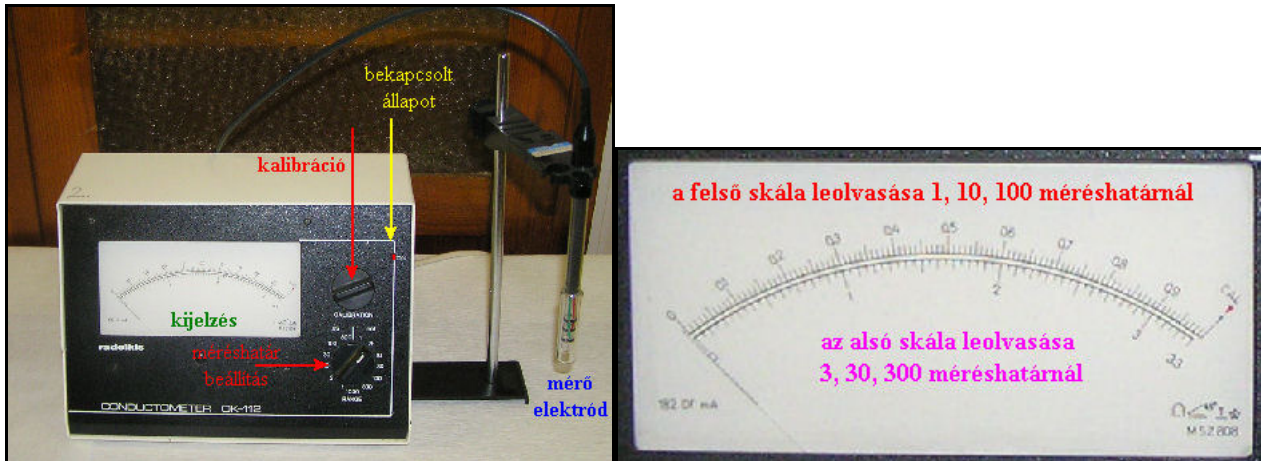
Számítások:

c_{HCl} : _____ mol/dm³

_____
oktató

Tanulmányozza a készülék kezelési útmutatóját és annak utasításait tartsa be!

A Radelkis OK-112 típusú konduktométer használati utasítása:

- *Szerelje össze a berendezést:* a vezetőképességi elektródot fogja állványba és csatlakoztassa kábellel a készülék megfelelő helyére! Kapcsolja be a műszert. Jelzőlámpa mutatja a bekapcsolt állapotot. Hagyja melegedni a készüléket kb. 10 percig.
- Az elektródot öblítse le desztillált vízzel és kívülről törölje szárazra puha szűrőpapírral. A műszer méréshatárát állítsa a legnagyobb értékre!
- **Mérés során** az elektródot merítse a mérendő oldatba úgy, hogy az oldat a platina lemezeket ellepje, de az üvegharangon levő nyílásig ne érjen. Gondoskodjon arról, hogy a platina lemezek között *az oldat buborékmentes legyen!*

Csökkentse fokozatosan a méréshatárt és válassza ki azt a mérési tartományt, amelyben a műszer mutatójának kitérése maximális, de még a skálán belül van.

Végezze el a skála *kalibrációját!* Nyomja be a kalibráló gombot (a műszer hátlapján van!), közben tekerje a Calibration forgatógombot, hogy a műszer mutatója pontosan a piros Cal-jelre álljon!

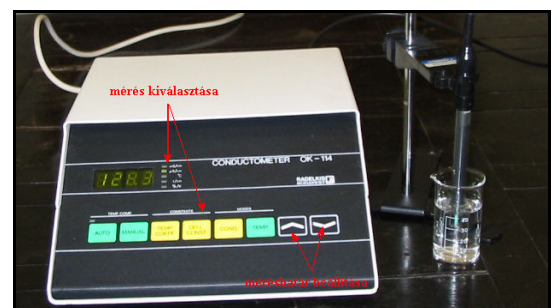
A gombok elengedése után a mutató az oldat vezetőképességét mutatja.

A *mért érték leolvasása* a méréstartomány és a hozzá tartozó beosztás együttes figyelembevételével történik: az 1 – 10 – 100 tartományokban a felső-, a 3 – 30 – 300 méréstartományban az alsó skála beosztásának megfelelően kell az értékeket leolvasni!

A *kalibrációt* minden méréshatár változtatásnál el kell végezni!

Radelkis OK-114 típusú konduktométer használati utasítása:

- *Szerelje össze a berendezést:* a vezetőképességi elektródot fogja állványba és csatlakoztassa kábellel a készülék megfelelő helyére! Kapcsolja be a műszert. Jelzőlámpa mutatja a bekapcsolt állapotot. Hagyja melegedni a készüléket kb. 10 percig.
- Az elektródot öblítse le desztillált vízzel és kívülről törölje szárazra puha szűrőpapírral. A műszer méréshatárát állítsa a mS tartományra!
- **Mérés során** az elektródot merítse a mérendő oldatba úgy, hogy az oldat a platina lemezeket ellepje, de az üvegharangon levő nyílásig ne érjen. Gondoskodjon arról, hogy a platina lemezek között az oldat buborékmentes legyen!

Laboratóriumi feladatok

Szükséges eszközök:

konduktométer, mérőelektróddal
 1 db 50,0 cm³-es buretta
 4 db 100 cm³-es Erlenmeyer-lombik
 1 db 50,0 cm³-es mérőlombik
 25 cm³-es főzőpoharak

Szükséges anyagok:

különböző vegyszerek 0,100 mol/dm³ vizes oldata
 desztillált víz és csapvíz
 univerzál indikátor oldat, és skála

A mérés elvégzéséhez 4 konduktométer áll rendelkezésre, 4 csoportban dolgoznak. A feladatok sorrendjét minden csoport úgy határozza meg, hogy a közösen használt eszközöknél ne legyen sorban állás!

1. A vezetőképesség függése az oldott anyag minőségétől

Az asztalokon csoportosított 0,100 mol/dm³ koncentrációjú oldatok vezetőképességét mérje meg! Az oldatok kis részletét 25 cm³-es főzőpohárba öntve (kb. a pohár 2/3-áig töltve) sorban *mérje meg* az oldatok vezetőképességét! **Mérés:** Merítse az elektródot a pohárba töltött vizsgálandó oldatba! *Ügyeljen arra, hogy az oldat buborékmentesen megtöltse az elektród mérőterét!* 10-15 s múlva olvassa le a műszert! A poharat és az elektródot az egyes mérések között desztillált vízzel tisztítsa, és a soron következő anyag oldatával öblítse át, hogy a méréseket ne hamisítsa meg! *Ügyeljen a gyakorlatvezető tanácsaira, utasításaira!*

Hasonlítsa össze a gyenge és erős elektrolitok vezetőképességét! Azonos koncentráció esetén milyen különbségeket és tendenciákat lehet megállapítani?

2. A vezetőképesség függése a koncentrációtól

A csoport készítsen hígítási sorozatot 0,100 mol/dm³ koncentrációjú erős elektrolit törzsoldatból kiindulva (HCl, H₂SO₄, NaCl és KNO₃)!

A rendelkezésre álló oldattal töltse meg a burettát, majd mérjen ki 10,00 – 20,00 – 30,00 – 40,00 cm³-t mérőlombikba, desztillált vízzel töltse jelre, homogenizálja, majd mérésig tárolja egy-egy Erlenmeyer-lombikban. Az oldatok kis részletét 25 cm³-es főzőpohárba öntve (kb. a pohár 2/3-áig töltve) sorban *mérjék meg* az oldatok vezetőképességét (a növekvő koncentrációk irányába haladva)! *A hígított oldatok koncentrációja függvényében ábrázolja a vegyület fajlagos vezetőképességét!*

3. A vezetőképesség változása és a gyenge sav disszociációja

Pontosan ismert koncentrációjú ecetsavból (CH₃COOH) hígítási sort készítettünk, és megmértük az oldatok vezetőképességét.

A táblázatosan megadott adatokból számítsa ki az ecetsav moláris fajlagos vezetőképességét, majd ábrázolja azt a koncentráció logaritmusa függvényében! Az irodalmi moláris fajlagos vezetőképesség értékét (Λ_{∞}) felhasználva határozza meg az ecetsav disszociációjának fokát (α) és disszociáció állandóját (K_s)!

A vizsgálat során keletkező alacsony koncentrációjú vizes oldatok nehézfémeket nem tartalmaznak, hulladékuk hígítva a lefolyóba önthető!

JEGYZŐKÖNYV

Elektrolitok – nem elektrolitok, vezetőképesség mérése

Név: _____ Neptun-kód: _____ mérőhely: _____

Mérési adatok

1. A vezetőképesség függése az oldott anyag minőségétől

A mérési adatok feldolgozásánál mind a 4 mérőcsoport adatait használni kell!

vegyszer	képlet	κ	vegyszer	képlet	κ
d.víz	H ₂ O		csapvíz		
1. csoport			2. csoport		
szacharóz	C ₁₂ H ₂₂ O ₁₁		etándiol (glikol)	C ₂ H ₆ O	
bórsav	H ₃ BO ₃		benzoesav	C ₆ H ₅ COOH	
ecetsav	CH ₃ COOH		salétromsav	HNO ₃	
sósav	HCl		kénsav	H ₂ SO ₄	
nátrium-acetát	CH ₃ COONa		nátrium-benzoát	C ₆ H ₅ COONa	
nátrium-hidrogénkarbonát	NaHCO ₃		nátrium-szulfát	Na ₂ SO ₄	
3. csoport			4. csoport		
2-propanol	C ₃ H ₈ O		karbamid	H ₂ NCONH ₂	
ammónium-hidroxid	NH ₄ OH		kálium-hidroxid	KOH	
nátrium-hidroxid	NaOH		kálium-klorid	KCl	
nátrium-klorid	NaCl		kalcium-klorid	CaCl ₂	
nátrium-foszfát	Na ₃ PO ₄		kálium-nitrát	KNO ₃	
ammónium-klorid	NH ₄ Cl		kálium-dihidrogénfoszfát	KH ₂ PO ₄	

2. A vezetőképesség függése a koncentrációtól

1. H ₂ SO ₄	c (mol/dm ³)	2,00·10 ⁻²	4,00·10 ⁻²	6,00·10 ⁻²	8,00·10 ⁻²	1,00·10 ⁻¹
2. HCl						
3. KNO ₃	κ (mS/cm)					
4. NaCl						

_____
dátum_____
oktató

A mérési adatok utólagos feldolgozása:

1. A vezetőképesség függése az oldott anyag minőségétől

Mi alapján tudja eldönteni, hogy a vizsgált anyag nem elektrolit, illetve gyenge vagy erős elektrolit?

.....

Az anyagok csoportosítása (a vegyületek képletét írja a megfelelő oszlopba!):

nem elektrolitok	gyenge elektrolitok	erős elektrolitok

Fontos volt-e, hogy az összehasonlított oldatok azonos koncentrációjúak legyenek? igen - nem

Miért? .....

Hasonlítsa össze az azonos kationt (pl. Na^+) tartalmazó vegyületek vezetőképességét, és állítsa sorba azokat növekvő vezetésük szerint!

.....

.....

Hasonlítsa össze az azonos aniont (pl. Cl^-) tartalmazó vegyületek vezetőképességét, és állítsa sorba azokat csökkenő vezetésük szerint!

.....

.....

Indokolja, hogy mi okozza ezt az eltérést! .....

.....

2. A vezetőképesség függése a koncentrációtól

vegyület	c (mol/dm ³)	$2,00 \cdot 10^{-2}$	$4,00 \cdot 10^{-2}$	$6,00 \cdot 10^{-2}$	$8,00 \cdot 10^{-2}$	$1,00 \cdot 10^{-1}$
	κ (mS/cm)					

Ábrázolja a mért vezetőképességet a koncentráció függvényében! Mellékelje az elkészített grafikont!
Az adott erős elektrolitra ebben a koncentráció-tartományban érvényes-e a lineáris kapcsolat?

igen - nem

3. A vezetőképesség változása és a gyenge sav disszociációja

a. A táblázat adatait felhasználva számítsa ki az ecetsav (CH_3COOH) moláris fajlagos vezetőképességét (Λ)! Ehhez a mért fajlagos vezetőképességet (κ) - mS/cm mértékegységben- kell osztani az oldat mol/dm³ koncentrációjával (mmol/cm³ = mol/dm³)!

Ábrázolja mm^2 -papíron a moláris fajlagos vezetőképességet (y tengely) a koncentráció logaritmusára függvényében (x tengely)! Mellékelje a grafikont a jegyzőkönyvéhez!

b. A végtelen híg ecetsavoldat moláris fajlagos vezetőképességét felhasználva állapítsa meg az ecetsav-oldat disszociáció fokát és határozza meg a disszociációállandót! ($\Lambda_\infty = 390,6 \text{ S}\cdot\text{cm}^2/\text{mol}$)

$c \text{ (mol/dm}^3\text{)}$	$1,00\cdot 10^{-3}$	$5,00\cdot 10^{-3}$	$1,00\cdot 10^{-2}$	$5,00\cdot 10^{-2}$	$1,00\cdot 10^{-1}$
$\lg c$					
κ	50,0 $\mu\text{S/cm}$	117 $\mu\text{S/cm}$	171 $\mu\text{S/cm}$	0,381 mS/cm	0,542 mS/cm
$\Lambda \text{ (S}\cdot\text{cm}^2/\text{mol)}$					
$\alpha = \Lambda / \Lambda_\infty$					
$K = \alpha^2 \cdot c / (1 - \alpha)$					

Számítások:

$$K = \underline{\hspace{2cm}} \text{ (mol/dm}^3\text{)}$$

Minősítse a mérés pontosságát (torzítást), ha tudja, hogy az ecetsav disszociáció-állandójának irodalmi (valós) értéke: $1,753\cdot 10^{-5}$ (mol/dm³).

Számítások:

$$\text{torzítás: } \underline{\hspace{2cm}} \%$$

_____

dátum

_____

aláírás